JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JEAN MISCHO
18 päivänä huhtikuuta 2002 [1]

1. Bundesvergabeamtin (Itävalta) neljäs jaosto on esittänyt 29.9.2000 tekemällään välipäätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle neljä ennakkoratkaisukysymystä, jotka koskevat julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY [2] tulkintaa.

2. Direktiivissä 92/50/ETY erotetaan toisistaan ensisijaiset palveluhankinnat, joihin sovelletaan direktiiviä (III—VI osasto) täydessä laajuudessaan, ja muut kuin ensisijaiset palveluhankinnat, joihin sovelletaan vain direktiivin 14 ja 16 artiklaa. Muihin kuin ensisijaisiin palveluhankintoihin, joiden katsotaan vaikuttavan vain vähän valtioiden väliseen kauppaan, sovelletaan vain direktiivissä säädettyä seurantamekanismia. [3]

3. Ensisijaiset palvelut luetellaan direktiivin liitteessä I A ja muut kuin ensisijaiset palvelut direktiivin liitteessä I B. Palvelujen luokituksessa viitataan Yhdistyneiden Kansakuntien yhteiseen tavaraluokitukseen (jäljempänä CPC-nimikkeistö).

4. Direktiivin 10 artiklassa säädetään sopimuksista, jotka koskevat sekä liitteessä I A että liitteessä I B lueteltuja palveluja, seuraavaa:

"Sopimukset — — on tehtävä III—VI osaston säännösten mukaisesti, jos liitteessä I A lueteltujen palvelujen arvo on suurempi kuin liitteessä I B lueteltujen palvelujen arvo. Muissa tapauksissa sopimukset on tehtävä 14 ja 16 artiklan säännösten mukaisesti."

5. Direktiivi 92/50/ETY saatettiin osaksi Itävallan oikeusjärjestystä Bundesvergabegesetzillä (Itävallan liittovaltion laki julkisista hankinnoista, jäljempänä BVergG). [4] Tämän liittovaltion lain liite III vastaa pääasiallisesti direktiivin 92/50/ETY

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — EYVL L 209, s. 1; jäljempänä myös direktiivi.

3 — Ks. direktiivin 92/50/ETY johdanto-osan 21. perustelukappale.

4 — Bundesvergabegesetz 1997, BGBl. I, 1997, nro 56. Aikaisemmat versiot Bundesvergabegesetz 1993, BGBl. I, 1993, nro 462 ja BGBl. I, 1996, nro 776.

liitettä I A, kun sen liite IV vastaa direktiivin liitettä I B. Bundesvergabegesetzin 3 §:n 4 momentilla pannaan täytäntöön sääntö, josta säädetään direktiivin 92/50/ETY 10 artiklassa.

6. Pääasian kantaja, Felix Swoboda GmbH (jäljempänä Swoboda), väittää nimenomaan, että julkisia palveluhankintoja koskenut menettely ei ollut Bundesvergabegesetzin 3 §:n 4 momentin mukaan laillinen. Se vaatii kansallista tuomioistuinta toteamaan, että liittovaltion lakia on rikottu, koska tarjouskilpailua ei ole ratkaistu parhaan tarjouksen tehneen tarjoajan hyväksi. Hankintaviranomaisen esittämien huomautusten mukaan Swoboda ei osallistunut kyseiseen tarjouskilpailuun.

7. Österreichische Nationalbank (Itävallan keskuspankki, jäljempänä OeNB), joka on kyseinen hankintaviranomainen, järjesti muuttaessaan uusiin tiloihin noin 200 metrin päähän vanhasta osoitteesta tarjouskilpailun, joka koski "muutto- ja kuljetuspalveluja".

8. Konkreettinen muuttotoiminta (purkaminen osiin, pakkaaminen, kuljetus, pakkausten poistaminen) vastasi OeNB:n mukaan vain 6,94 prosenttia sopimuksen arvosta suurimman osan suoritettavista palveluista muodostuessa tietokonepohjaisesta logistiikasta, muuttotoiminnan yhteensovittamisesta sekä varastotilan antamisesta käyttöön ja varastoinnin järjestämisestä. OeNB katsoi näin ollen, että hankinta muodostui pääasiallisesti BVergG:n liitteessä IV mainituista "liikenteeseen liittyvistä ja sitä avustavista palveluista" eikä "maaliikenteen palveluista", jotka mainitaan BVergG:n liitteessä III ja joihin siis sovelletaan liittovaltiolakia täydessä laajuudessaan. OeNB julkaisi näin ollen vain ilmoituksen tehdystä sopimuksesta.

9. Swoboda puolestaan väittää, että tarjouskilpailu olisi pitänyt ratkaista BVergG:n kaikkien säännösten mukaisesti, koska liitteessä III mainittujen palvelujen arvo oli tässä tapauksessa suurempi kuin liitteessä IV mainittujen palvelujen arvo.

10. Bundesvergabeamt on näin ollen katsonut, että sen käsiteltävänä olevan riidan ratkaisemiseksi on välttämätöntä esittää EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko palvelu, jolla on yksi tavoite mutta joka voidaan jakaa osapalveluihin, katsottava direktiivin 92/50/ETY yleisen rakenteen ja erityisesti direktii-

vin liitteissä I A ja I B olevien palvelujen kuvauksien perusteella yhdeksi palveluksi, joka koostuu pääpalvelusta ja siihen liittyvistä toissijaisista palveluista, ja luokiteltava sen pääasiallisen kohteen perusteella direktiivin liitteisiin I A ja I B vai onko jokaisen osapalvelun osalta tutkittava erikseen, sovelletaanko siihen ensisijaisena palveluna direktiiviä täydessä laajuudessaan vai sovelletaanko siihen muuna kuin ensisijaisena palveluna vain tiettyjä direktiivin säännöksiä?

2) Voidaanko tiettyä palvelutyyppiä (esim. kuljetuspalvelut) vastaava palvelu direktiivin 92/50/ETY yleisen rakenteen perusteella jakaa erillisiin palveluihin ilman, että tällä menettelyllä rikotaan palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjä koskevia säännöksiä tai estetään direktiivin 92/50/ETY tehokas vaikutus?

3) Onko tämän asian tosiseikastossa mainitut palvelut (direktiivin 92/50/ETY 10 artikla huomioon ottaen) katsottava direktiivin 92/50/ETY liitteessä I A tarkoitetuiksi palveluiksi (pääluokka 2, maaliikenteen palvelut), jolloin sellaisia palveluja koskevat sopimukset on tehtävä direktiivin III—VI osaston säännösten mukaisesti, vai onko ne katsottava direktiivin 92/50/ETY liitteessä I B tarkoitetuiksi palveluiksi (erityisesti pääluokka 20, liikenteeseen liittyvät ja sitä avustavat palvelut, sekä pääluokka 27, muut palvelut), jolloin sellaisia palveluja koskevat sopimukset on tehtävä 14 ja 16 artiklan mukaisesti, ja mihin CPC-nimikkeistön viitenumeroon niiden on katsottava kuuluvan?

4) Onko hankintaviranomaisilla siinä tapauksessa, että osapalvelujen tarkastelun perusteella päädyttäisiin siihen, että direktiivin liitteeseen I A kuuluvaan osapalveluun, johon direktiivin 92/50/ETY säännöksiä on lähtökohtaisesti sovellettava täydessä laajuudessaan, poikkeuksellisesti ei sovellettaisikaan direktiivin 10 artiklan mukaisen palvelujen suurinta arvoa koskevan periaatteen vuoksi direktiiviä täydessä laajuudessaan, velvollisuus erottaa muut kuin ensisijaiset osapalvelut ja tehdä niistä hankintasopimukset erikseen, jotta palvelua voidaan edelleen pitää ensisijaisena?"

Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

11. Koska komissio ja pääasian vastaaja ovat esittäneet huomautuksia ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymisestä, ne on käsiteltävä ensin.

12. Komissio pohtii aluksi sitä, onko Bundesvergabeamt EY 234 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin, sillä tämä on ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamisen edellytys.

13. Viittaan tässä yhteydessä suoraan asiassa Mannesmann Anlagenbau Austria ym. annettuun tuomioon.[5] Kyseisessä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin tunnusti implisiittisesti mutta varmalla tavalla sen, että Bundesvergabeamt on tuomioistuin, koska se suostui vastaamaan tämän sille esittämiin kysymyksiin. Tämä tunnustaminen on erityisen kiistatonta sen vuoksi, että julkisasiamies Léger oli ratkaisuehdotuksessaan käsitellyt ongelmaa, joka liittyi siihen, voitaisiinko Bundesvergabeamtia pitää tuomioistuimena. Yhdyn hänen päätelmiinsä, joiden perusteella hän katsoi, että Itävallan liittovaltion hankintavirastoa oli pidettävä EY 234 artiklassa tarkoitettuna tuomioistuimena. Yhteisöjen tuomioistuin on myöhemmin vastaamalla useaan kertaan kyseiseltä Bundesvergabeamtilta tulleisiin ennakkoratkaisukysymyksiin[6] vahvistanut sen olevan tuomioistuin.

14. Komissio viittaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jossa edellytetään, että kansalliset tuomioistuimet, jotka esittävät sille ennakkoratkaisupyyntöjä EY 234 artiklan nojalla, tekevät "lainkäyttöpäätöksiä". Kuten Itävallan liittovaltion hankintavirasto on asiassa Siemens ja ARGE Telekom, joka on vireillä yhteisöjen tuomioistuimessa,[7] esittämässään 9.8.2001 päivätyssä ennakkoratkaisupyynnössään myöntänyt, sillä ei ole toimivaltaa antaa määräyksiä. Komissio päättelee tämän perusteella, että sen ratkaisut eivät ole edellytetyllä tavalla lainkäyttöpäätöksiä.[8]

15. Todettakoon tässä yhteydessä, että elin voi tehdä lainkäyttöpäätöksiä, vaikka sillä ei olisikaan toimivaltaa antaa määräyksiä. Paras osoitus tästä on se, että yhteisöjen tuomioistuimellakaan ei ole tällaista toimivaltaa antaa määräyksiä muulloin kuin niissä tapauksissa, joissa se päättää välitoimista.[9] Kukaan ei ole kuitenkaan ainakaan tähän mennessä rohjennut kyseenalaistaa sitä, että se on tuomioistuin.

16. Vaikka Bundesvergabeamt ei siten voi antaa määräyksiä hankintaviranomaisille, sillä on kuitenkin ainakin tarjouskilpailun ratkaisemiseen saakka toimivalta kumota niiden päätökset, mikä on riittävää, jotta

5 — Asia C-44/96, tuomio 15.1.1998 (Kok. 1998, s. I-73). Ks. myös julkisasiamies Léger'n kyseisessä asiassa esittämä ratkaisuehdotus.

6 — Ks. asia C-76/97, Tögel, tuomio 24.9.1998 (Kok. 1998, s. I-5357); asia C-111/97, EvoBus Austria, tuomio 24.9.1998 (Kok. 1998, s. I-5411); asia C-27/98, Fracasso ja Leitschutz, tuomio 16.9.1999 (Kok. 1999, s. I-5697); asia C-81/98, Alcatel Austria ym., tuomio 28.10.1999 (Kok. 1999, s. I-7671); asia C-94/99, ARGE, tuomio 7.12.2000 (Kok. 2000, s. I-11037) ja asia C-324/98, Telaustria ja Telefonadress, tuomio 7.12.2000 (Kok. 2000, s. I-10745).

7 — Bundesvergabeamtin 9.8.2001 päivätyn ennakkoratkaisupyynnön (asia C-314/01) ranskankielisen käännöksen s. 28—31.

8 — Ks. komission em. asiassa Siemens ja ARGE Telekom esittämien huomautusten ranskankielisen käännöksen s. 9.

9 — Yhdistetyt asiat C-199/94 P ja C-200/94 P, Pevasa ja Inpesca v. komissio, määräys 26.10.1995 (Kok. 1995, s. I-3709, 24 kohta). Ks. myös asia C-21/94, parlamentti v. neuvosto, tuomio 5.7.1995 (Kok. 1995, s. I-1827, 33 kohta).

sen voidaan katsoa olevan EY 234 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin. Bundesvergabeamtin päätökset ovat näet "sitovia, minkä osoittaa erityisesti sille lailla annettu kumoamisoikeus". [10]

17. Koska riidanalainen tarjouskilpailu on tässä tapauksessa jo ratkaistu, Bundesvergabeamt ei kylläkään voi päättää kumoamisesta pääasian oikeudenkäynnissä. Nyt käsiteltävä asia liittyy näet BVergG:n 113 §:n 3 momenttiin, jossa säädetään seuraavaa:

"Tarjouskilpailun ratkaisemisen jälkeen tai sen jälkeen kun sopimuksentekomenettely on päättynyt, liittovaltion hankintavirasto on toimivaltainen toteamaan, että sopimusta tämän liittovaltion lain tai sen täytäntöönpanoasetusten vastaisesti ei ole tehty parhaan tarjouksen tehneen tarjoajan kanssa. Tällaisessa menettelyssä liittovaltion hankintavirasto on lisäksi toimivaltainen antamaan hankintaviranomaisen vaatimuksesta ratkaisun siitä, olisiko syrjäytetyllä hakijalla tai tarjoajalla ollut todellisia mahdollisuuksia voittaa tarjouskilpailu, mikäli tämän liittovaltion lain tai sen täytäntöönpanoasetusten säännöksiä olisi noudatettu."

18. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei Bundesvergabeamt antaisi sitovaa ja oikeusvoimaista päätöstä. BVergG:n 125 §:n 2 momentin mukaan syrjäytetyn tarjoajan vahingonkorvausvaatimus tutkitaan vain siinä tapauksessa, että Bundesvergabeamt on ensin todennut BVergG:n 113 §:n 3 momentin nojalla tehdyn sopimuksen sääntöjenvastaisuuden. Tämä toteamus sitoo vahingonkorvausvaatimusta käsittelevää yleistä tuomioistuinta sekä oikeudenkäynnin asianosaisia.

19. Vaikuttaa nimittäin siltä, että komission esittämät epäilykset perustuvat valitettavaan väärinkäsitykseen. Sen perusteella, mitä Bundesvergabeamt on tiedustellut edellä mainitussa asiassa Siemens ja ARGE Telekom, jossa se esitti ennakkoratkaisupyynnön siitä, onko sillä riittävästi toimivaltaa julkisia tavaranhankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/665/ETY soveltamisen kannalta, [11] komissio on virheellisesti katsonut voivansa päätellä, että Bundesvergabeamt ilmaisee epäilyksensä siitä, onko se tuomioistuin.

20. Katson siis, että Bundesvergabeamt on joka tapauksessa Swobodan vireille panemassa menettelyssä EY 234 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin, joten se voi esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä.

10 — Ks. ratkaisuehdotus, jonka julkisasiamies Léger on esittänyt em. asiassa Mannesmann Anlagenbau Austria ym., 40 kohta.

11 — EYVL L 395, s. 33.

21. OeNB puolestaan kyseenalaistaa Swobodan asiavaltuuden panna pääasian oikeudenkäynti vireille sillä perusteella, että se ei ole syrjäytetty tarjoaja tai ehdokas, joka sen pitäisi kansallisen oikeuden mukaan olla, jotta se voisi nostaa tällaisen kanteen. Koska Swoboda ei voi vaatia vahingonkorvausta, direktiivin 92/50/ETY rikkomisen mahdollinen toteaminen olisi pelkkä toteamus, jolla ei olisi aineellisia vaikutuksia pääasian oikeudenkäyntiin.

22. Tältä osin todettakoon ainoastaan, että pääasian kantajan asiavaltuutta koskevaa kysymystä säännellään kansallisilla prosessioikeudellisilla säännöksillä. Yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ole ottaa kantaa tällaisiin kysymyksiin. Ainoastaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista puhtaasti kansalliseen oikeuteen liittyvät ongelmat ja arvioida ennakkoratkaisupyynnön esittämisen tarpeellisuutta. Ainoita yhteisön oikeuden tulkintakysymyksiä, joihin yhteisöjen tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen pyynnöstä huolimatta, ovat hypoteettiset tai sellaiset kysymykset, jotka perustuvat keinotekoisesti vireille pantuihin asioihin. [12] Nyt käsiteltävässä asiassa ei selvästikään ole kyse tällaisesta poikkeustapauksesta.

23. OeNB vetoaa lisäksi siihen, että yhteisöjen tuomioistuin on jo edellä mainitussa asiassa Tögel antanut ratkaisun kysymyksiin, jotka vastaavat nyt käsiteltävässä asiassa esitettyjä, ja että se voisi siten yksinkertaisesti vastata näihin kysymyksiin perustellulla määräyksellä, jossa viitataan kyseiseen tuomioon.

24. On korostettava, että yhteisöjen tuomioistuimelle ainoastaan annetaan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdassa mahdollisuus vastata ennakkoratkaisukysymyksiin perustellulla määräyksellä. Kyseessä ei ole missään tapauksessa velvollisuus.

25. Lisäksi edellä mainittuun asiaan Tögel liittyneet pääasian oikeudenkäynnin tosiseikat samoin kuin siinä yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt kysymykset vaikuttavat huomattavan erilaisilta kuin nyt käsiteltävät kysymykset. Yhteisöjen tuomioistuimen ei esimerkiksi tarvinnut kyseisessä tuomiossa vastata keskeisimpään Bundesvergabeamtin nyt käsiteltävässä asiassa esittämään kysymykseen, joka koskee sitä, onko sopimukseen, jolla on yksi tavoite mutta johon kuuluu useita osapalveluja, sovellettava sen pääasialliseen kohteeseen liittyvää sopimuksentekomenettelyä vai onko siihen sitä vastoin sovellettava osapalveluihin liittyvää menettelyä, kun näiden osapalvelujen osuus sopimuksesta on arvoltaan suurempi.

26. Lopuksi OeNB painottaa sitä, että nyt käsiteltävä sopimus ei ulotu miltään osin valtion rajojen ulkopuolelle eikä sillä ole merkitystä ulkomaiselle yritykselle. Näin ollen yhteisön oikeutta ei voida soveltaa nyt käsiteltävään asiaan, koska sillä ei ole

12 — Ks. asia 104/79, Foglia, tuomio 11.3.1980 (Kok. 1980, s. 745; Kok. Ep. V, s. 73) ja asia 244/80, Foglia, tuomio 16.12.1981 (Kok. 1981, s. 3045; Kok. Ep. VI, s. 251).

mitään liittymäkohtaa valtion rajojen ulkopuolelle. OeNB viittaa tämän perustelunsa tueksi erityisesti asiassa RI.SAN. annettuun tuomioon,[13] jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että yhteisön oikeus ei ollut sovellettavissa sopimuksentekomenettelyyn, koska tämä ei ulottunut valtion rajojen ulkopuolelle.

27. Yhteisöjen tuomioistuimen tuomiota tulkitaan tässä yhteydessä ilmeisen virheellisesti. Yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa RI.SAN. antamassaan tuomiossa, että EY:n perustamissopimuksen 55 artiklaa (josta on tullut EY 45 artikla) ei sovelleta tilanteeseen, jonka kaikki osatekijät rajoittuvat yhteen jäsenvaltioon. Se ei sitä vastoin ole antanut ratkaisua direktiivin 92/50/ETY sovellettavuudesta tämän valtion rajojen ylittämistä koskevan vaatimuksen kannalta.

28. Julkisia hankintoja koskevilla yhteisön direktiiveillä pyritään ottamaan käyttöön yhteensovitetut menettelyt koko yhteisössä riippumatta siitä, ulottuvatko asianomaiset sopimukset valtion rajojen ulkopuolelle. Se, että oikeusriidan taustalla olevalla sopimuksella on vain vähän merkitystä ulkomaiselle tarjoajalle, ei ole riittävä syy jättää soveltamatta direktiiviä 92/50/ETY. Vaatimus, jonka mukaan palvelun lähtöpaikan ja määränpään pitäisi sijaita rajan eri puolilla, on lisäksi liiallinen, kun otetaan huomioon direktiivin tavoite avata sellaisetkin sopimuksentekomenettelyt, jotka sijoittuvat kokonaan yhden jäsenvaltion sisälle, toisissa jäsenvaltioissa toimiville potentiaalisille tarjoajille.

29. Kansallisen tuomioistuimen esittämät kysymykset on siten tutkittava. Esityksen yhtenäisyyden säilyttämiseksi tutkin neljännen kysymyksen ennen kolmatta kysymystä.

Ensimmäinen kysymys

30. Jotta kansalliselle tuomioistuimelle voitaisiin antaa jäsennellyt vastaukset ja direktiiviä 92/50/ETY kyettäisiin tulkitsemaan asianmukaisella tavalla, katson, että Bundesvergabeamt tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään yhteisöjen tuomioistuimelta lähinnä sitä, miten julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettely määräytyy silloin, kun sopimuksella on yksi tavoite mutta se voidaan jakaa osapalveluihin. Onko sopimus luokiteltava direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I A tai liitteeseen I B sen pääasiallisen kohteen perusteella vai niiden osapalvelujen perusteella, joiden osuus sopimuksesta on arvoltaan suurempi?

13 — Asia C-108/98, tuomio 9.9.1999 (Kok. 1999, s. I-5219).

31. Bundesvergabeamt viittaa ennakkoratkaisupyynnössään asiassa Gestión Hotelera Internacional annettuun tuomioon [14] ja huomauttaa, että kyseisessä tuomiossa vahvistetaan palvelujen suurinta arvoa koskeva periaate, jonka nojalla sopimuksen pääasiallinen kohde sisältää siihen liittyvät toissijaiset palvelut määritettäessä sitä, mitä julkisia hankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyistä annettua direktiiviä tiettyyn sopimukseen on sovellettava.

32. Viittaus kyseiseen tuomioon ei ole mielestäni asianmukainen yhteisöjen tuomioistuimelle tässä asiassa esitetyn kysymyksen ratkaisemiseksi.

33. Yhteisöjen tuomioistuimen piti edellä mainitussa asiassa Gestión Hotelera Internacional antaa ratkaisu julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten yhteydessä sovellettavista menettelyistä 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetun neuvoston direktiivin 71/305/ETY [15] soveltamisesta sopimukseen, jonka pääasiallinen kohde oli tavaroiden luovutus. Yhteisöjen tuomioistuin totesi tällöin todellisuudessa seuraavaa: " — — sekamuotoinen sopimus, joka koskee sekä rakennustöiden suorittamista että tavaroiden luovutusta, ei kuulu direktiivin 71/305/ETY soveltamisalaan, mikäli rakennustöiden suorittaminen on ainoastaan tavaroiden luovutuksiin nähden toissijainen palvelu." [16]

34. Tätä oikeuskäytäntöön perustuvaa ratkaisua tukee muun muassa direktiivin johdanto-osan 16. perustelukappale:

"erityisesti omaisuudenhoitoon liittyviä palveluja koskevat julkisyhteisöjen sopimukset saattavat joskus sisältää myös rakennusurakoita; direktiivin 71/305/ETY mukaisesti sopimusta pidetään julkista rakennusurakkaa koskevana sopimuksena vain, jos sen kohteena on rakennusurakan suorittaminen; jos tällainen rakennusurakka on merkitykseltään toissijainen eikä sopimuksen varsinainen kohde, sopimusta ei pidetä julkista rakennusurakkaa koskevana sopimuksena".

35. Yhteisöjen tuomioistuimelle nyt käsiteltävässä asiassa esitetty kysymys vaikuttaa selvästi erilaiselta. Kysymys ei ole siitä, mitä direktiiviä asianomaiseen sopimuksentekomenettelyyn on sovellettava. Kaikissa yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyissä kirjallisissa huomautuksissa todetaan, että on sovellettava direktiiviä 92/50/ETY. Ongelma koskee sopimukseen sovellettavien säännösten määrittämistä saman direktiivin sisällä. On todettava, että direktiiviin ei sisälly yhtään säännöstä, jonka nojalla sopimuksen pääasiallinen kohde voisi määrittää sen, mitä direktiivin liitettä olisi sovellettava, ja siten säännöksiä, joiden piiriin riidanalainen menettely kuuluisi.

36. Direktiivin 92/50/ETY 10 artiklassa sitä vastoin vahvistetaan erityinen periaate,

14 — Asia C-331/92, tuomio 19.4.1994 (Kok. 1994, s. I-1329).
15 — EYVL L 185, s. 5.
16 — Em. asia, tuomion 29 kohta.

jonka mukaan sovellettavat säännökset on määritettävä. Sovellettavat säännökset ovat ne, jotka koskevat liitettä, johon kuuluvien palvelujen arvo on sopimuskokonaisuuden osalta suurempi. Kyseisessä 10 artiklassa ei viitata millään tavoin sopimuksen pääasialliseen kohteeseen. Direktiivi vaikuttaa siis tältä osin riittävän selvältä. Näin ollen niiden säännösten määrittämiseksi, joita sopimuksentekomenettelyyn on sovellettava, ei ole tarpeen ottaa käyttöön lisäperustetta, joka koskisi sopimuksen pääasiallista kohdetta.

37. Itävallan hallituksen tältä osin esittämissä huomautuksissa ei mielestäni aseteta tätä toteamusta kyseenalaiseksi.

38. Itävallan hallitus katsoo, että yksinomaan CPC-nimikkeistö ratkaisee asian palveluja luokiteltaessa.[17] Kyseisen hallituksen mukaan CPC-nimikkeistöllä on otettu käyttöön toimintotyypeittäin eikä erillisten, täsmällisesti yksilöityjen palvelujen perusteella tehtävä luokittelu. Palvelua, jolla on yksi tavoite, olisi pidettävä yhtenä palveluna, koska kaikissa julkisia hankintoja koskevissa direktiiveissä on lähtökohtana yksi palvelu, johon sisältyy useita toissijaisia palveluja. Direktiivin 92/50/ETY 10 artiklaa sovelletaan puolestaan vain poikkeuksellisesti niissä tapauksissa, joissa kyseisen sopimuksen kohteena on useantyyppisiä palveluja.

17 — Em. asia Tögel, tuomion 35 kohta.

39. Vaikka yhdynkin Itävallan hallituksen näkemykseen, jonka mukaan ainoastaan CPC-nimikkeistö ratkaisee palvelujen luokittelun, minusta vaikuttaa sitä vastoin siltä, että CPC-luokittelu on riittävän täsmällinen, jotta direktiivin 92/50/ETY 10 artiklaa voidaan soveltaa täydessä laajuudessaan ilman että olisi tarpeen viitata sopimuksen mahdolliseen pääasialliseen kohteeseen. Sopimuksella voi aivan hyvin olla yksi tavoite ja se voi silti olla siihen sovellettavia säännöksiä määritettäessä jaettavissa sen muodostaviin osapalveluihin, jotka vastaavat yhtä monta CPC-viitenumeroa.

40. Väitteellä, jonka mukaan kaikissa "julkisia hankintoja koskevissa direktiiveissä on lähtökohtana yksi palvelu", kiistetään käytännössä kokonaan direktiivin 92/50/ETY 10 artiklan tarkoitus ja tehokas vaikutus.

41. Aina kun sopimuksella on yksi tavoite mutta se koostuu eri palveluista, jotka vastaavat eri CPC-viitenumeroita, joista osa liittyy direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I A ja osa liitteeseen I B, direktiivin 10 artiklaa on sovellettava.

42. Ensimmäiseen kysymykseen on siis mielestäni vastattava, että jotta voitaisiin määrittää säännökset, joita on sovellettava palveluhankintaa koskevaan sopimukseen,

jolla on yksi tavoite mutta joka voidaan jakaa osapalveluihin, on selvitettävä, mihin direktiivin 92/50/ETY liitteeseen kukin osapalvelu liittyy. Kyseisen direktiivin 10 artiklan perusteella sopimukset on tehtävä direktiivin III—VI osaston säännösten mukaisesti, jos liitteessä I A lueteltujen palvelujen arvo on suurempi kuin liitteessä I B lueteltujen palvelujen arvo. Vastaavasti silloin, jos liitteessä I B lueteltujen palvelujen arvo on suurempi kuin liitteessä I A lueteltujen palvelujen arvo, sopimukset on tehtävä pelkästään direktiivin 14 ja 16 artiklan säännösten mukaisesti. Sovellettavat säännökset määritetään siten sopimuksen pääasiallisesta tavoitteesta riippumatta.

Toinen kysymys

43. Kun otetaan huomioon Bundesvergabeamtin ennakkoratkaisupyyntönsä perusteluissa esittämät selvitykset, vaikuttaa siltä, että kansallinen tuomioistuin pyrkii toisella kysymyksellään saamaan selville sen, sallitaanko direktiivissä 92/50/ETY sopimuksen jakaminen osapalveluihin tietyn tyyppiseen sopimukseen sovellettavien säännösten määrittämiseksi.

44. Bundesvergabeamt toteaa, että tällainen jakaminen osapalveluihin johtaisi tässä tapauksessa siihen, että sopimukseen, jonka pääasiallisena kohteena on kuljetus, ei sovellettaisi säännöksiä, joita sovelletaan nimikkeeseen "kuljetus", eli ensisijaisia palveluja koskevia säännöksiä. Jakaminen osapalveluihin johtaisi näet direktiivin 92/50/ETY 10 artiklan soveltamiseen ja näin ollen siihen, että sovellettaviksi tulisivat kuljetusten toissijaisia palveluja koskevat säännökset, koska niiden arvo on suurempi. Nämä "liikenteeseen liittyvät ja sitä avustavat palvelut" on luokiteltu erikseen CPC-nimikkeistössä, ja ne sisältyvät direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I B.

45. Kansallinen tuomioistuin korostaa tässä yhteydessä sitä, että näiden toissijaisten palvelujen suorittaminen, vaikka niiden arvo olisikin suurempi, on välttämätöntä vain siinä tapauksessa, että pääasiallisena pidettävä palvelu eli kuljetus suoritetaan. Lisäksi se korostaa, että tällaisesta jakamisesta osapalveluihin seuraisi, että ratkaiseva seikka sopimuskokonaisuuteen sovellettavia säännöksiä määritettäessä olisi kuljetusmatkan pituus, koska tämä vaikuttaisi suoraan kuljetuksen arvoon sopimuksessa. Tällä heikennettäisiin tarjoajien oikeusvarmuutta, koska sopimuksen luokitteleminen riippuisi ulkoisesta seikasta, jota olisi vaikea yksilöidä.

46. Vaikuttaa siltä, että vastaus toiseen kysymykseen on löydettävissä edellä ensimmäisen kysymyksen käsittelyn yhteydessä esitetyistä näkemyksistä.

47. Aina kun sopimus koostuu useista osapalveluista, jotka vastaavat eri CPC-

viitenumeroita, sopimus on näet jaettava osapalveluihin, jotta voidaan määrittää siihen sovellettavat säännökset.

48. Tämä toteamus perustuu suoraan ensinnäkin siihen, että viittaus CPC-nimikkeistöön on sitova, ja toisaalta siihen, että direktiivin 92/50/ETY 10 artikla on ylipäänsä olemassa.

49. Ei näet voida jättää huomiotta sitä, että tietty sopimus koostuu palveluista, joka vastaa useita eri CPC-viitenumeroita, sillä verukkeella, että direktiiviä halutaan soveltaa kyseiseen sopimukseen täydessä laajuudessaan. Tämä pätee erityisesti sen vuoksi, että direktiivissä 92/50/ETY on 10 artikla, jossa annetaan täsmällinen ratkaisu tällaista tilannetta varten.

50. Kuten OeNB perustellusti korostaa, yhteisöjen tuomioistuin ei ole edellä mainitussa asiassa Tögel antamassaan tuomiossa, joka koski sairaankuljetuspalvelua, katsonut, että kuljetus yksinään määrittäisi sopimukseen sovellettavat säännökset sillä verukkeella, että terveydenhoitopalvelut olivat tarpeen ainoastaan siinä tapauksessa, että kuljetus todella suoritettaisiin. Se on päinvastoin todennut kyseisen tuomion 39 ja 40 kohdassa seuraavaa:

" — — CPC-viitenumero 93, joka koskee liitteessä I B olevaa pääluokkaa 25 (terveydenhoito- ja sosiaalipalvelut), osoittaa selvästi, että tämä pääluokka koskee yksinomaan lääkinnällisiä näkökohtia terveydenhoitopalveluissa, jotka ovat sellaisen julkisen hankinnan kohteena, josta pääasiassa on kysymys, ja poislukien kuljetusnäkökohdat, jotka kuuluvat pääluokkaan 2 (maaliikenteen palvelut), jonka CPC-viitenumero on 712.

— — loukkaantuneiden ja sairaiden henkilöiden kuljetukset, joissa saattajana on sairaanhoitaja, kuuluvat samalla kertaa sekä direktiivin 92/50/ETY liitteessä I A olevaan pääluokkaan 2 että liitteessä I B olevaan pääluokkaan 25, joten tällaisia palveluja koskevaa sopimusta tarkoitetaan tämän direktiivin 10 artiklassa."

51. Vaikuttaa siis siltä, että kun kyseessä ovat palvelut, jotka vastaavat eri CPC-viitenumeroita, on välttämätöntä erotella palvelut sopimuskokonaisuuteen sovellettavien säännösten määrittämiseksi, vaikka tämän jakamisen seurauksena direktiiviä 92/50/ETY sovellettaisiin ensisijaiseen palveluun vain rajoitetusti. Tällä ei missään tapauksessa viedä direktiiviltä 92/50/ETY tehokasta vaikutusta, vaan se perustuu suoraan yhteisön lainsäätäjän tahtoon, joka on ilmaistu tämän direktiivin 9 ja 10 artiklassa.

52. Tämän järjestelmän mekaanisella soveltamisella sekä CPC-viitenumeroiden ja direktiivin liitteisiin I A ja I B sisältyvien luokittelujen tarkalla noudattamisella ei

missään tapauksessa loukata taloudellisten toimijoiden oikeusvarmuutta vaan taataan läpinäkyvyys ja vakaus määritettäessä julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyihin sovellettavia säännöksiä.

92/50/ETY 10 artiklaa ei voitaisi lainkaan soveltaa. Direktiivin 10 artiklassahan käsitellään nimenomaan niitä tapauksia, joissa sopimukseen sisältyy sekä ensisijaisia että muita kuin ensisijaisia palveluja. Direktiivin 10 artiklassa ei missään tapauksessa säädetä sopimuksen jakamisesta, vaan sillä otetaan päinvastoin käyttöön menettelytapa kaikkiin sopimuksen muodostaviin osapalveluihin, olivatpa ne ensisijaisia tai muita kuin ensisijaisia, sovellettavien yhteisten säännösten määrittämiseksi.

Neljäs kysymys

53. Bundesvergabeamt haluaa neljännellä kysymyksellään selvittää, onko hankintaviranomaisella siinä tapauksessa, että muiden kuin ensisijaisten osapalvelujen arvo on suurempi, velvollisuus jakaa sopimus kahteen osaan eli tehdä hankintasopimus erikseen ensisijaisista palveluista ja toinen sopimus muista kuin ensisijaisista palveluista, jotta direktiivin 92/50/ETY säännöksiä voitaisiin soveltaa ensisijaisiin osapalveluihin täydessä laajuudessaan.

56. Olen kuitenkin sitä mieltä, että hankintaviranomainen saattaisi olla velvollinen jakamaan sopimukset, mikäli olisi keinotekoista tai epäjohdonmukaista, että sopimuksia on vain yksi, ja mikäli sillä pyrittäisiin nimenomaan vain välttämään se, että direktiiviä sovellettaisiin täydessä laajuudessaan ensisijaisiin palveluihin.

54. Edellisiin kysymyksiin annettujen vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että direktiivin 92/50/ETY 10 artiklassa ei säädetä minkäänlaisesta velvollisuudesta tällaisen sopimuksen jakamiseen.

57. Direktiivissä 92/50/ETY ei käsitellä nimenomaisesti tällaista tilannetta. Sen 7 artiklassa rajoitetaan direktiivin soveltaminen kuitenkin vain sellaisiin sopimuksiin, joiden kokonaisarvo on vähintään 200 000 ecua, ja kyseisen artiklan 3 kohdassa säädetään tämän direktiivin sovellettavuutta koskevan edellytyksen vääristämisen estämiseksi seuraavaa:

55. Mikäli muita kuin ensisijaisia palveluja koskevat sopimukset ja ensisijaisia palveluja koskevat sopimukset edellytettäisiin eroteltaviksi toisistaan, tämä merkitsisi joka tapauksessa sitä, että direktiivin

"Sopimuksen arvon määrittämiseen käytettävän menetelmän valinnalla ei saa pyrkiä välttämään tämän direktiivin soveltamista sopimukseen, eikä tietyn suuruista palveluhankintaa koskevaa hanketta saa jakaa osiin tämän artiklan soveltamisen välttämiseksi."

58. Vaikka kyseinen artikla koskee tapausta, jossa direktiiviä pyritään kiertämään arvioimalla sopimuksen arvo epärehellisesti, on mielestäni mahdollista laajentaa tämä vääristämiskielto koskemaan tilannetta, jossa hankintaviranomainen on päinvastoin keinotekoisesti yhdistänyt eri sopimuksia, joista osa koskee ensisijaisia ja osa muita kuin ensisijaisia palveluja, välttääkseen sen, että direktiiviä sovelletaan täydessä laajuudessaan ensisijaisiin palveluihin.

59. Tilanne olisi tällainen, mikäli näin muodostetulla sopimuskokonaisuudella ei pyrittäisi yhteen tavoitteeseen eikä se selvästikään täyttäisi teknisen ja taloudellisen ykseyden vaatimuksia.

60. Asiassa komissio vastaan Italia antamassaan tuomiossa [18] yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei Italian tasavalta ollut noudattanut jäsenyysvelvoitteitaan, kun se ei ollut erottanut toisistaan tietotekniikan laitteiden hankintasopimusta ja tietojärjestelmän ylläpitämistä ja hallinnointia koskevaa sopimusta. Näillä kahdella osatekijällä eli laitteiden hankinnalla ja tietopalvelujen tuottamisella pyrittiin kylläkin yhden tavoitteen toteuttamiseen. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että ne olivat erotettavissa toisistaan ja että Italian hallitus pyrki todellisuudessa välttämään sen, että julkisia tavaranhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 21 päivänä joulukuuta 1976 annettua direktiiviä 77/62/ETY [19] olisi sovellettu laitteiden hankinnasta tehtävään sopimukseen.

18 — Asia C-3/88, komissio v. Italia, tuomio 5.12.1989 (Kok. 1989, s. 4035; Kok. Ep. X, s. 285).

19 — EYVL 1977, L 13, s. 1.

61. Tätä tuomiota tulkittaisiin kuitenkin liian laajasti, mikäli sen perusteella pääteltäisiin, että hankintaviranomaisen olisi järjestelmällisesti tehtävä erillisiä sopimuksia ensisijaisista osapalveluista ja muista kuin ensisijaisista palveluista, joilla pyritään saman tavoitteen toteuttamiseen.

62. Kyseinen tuomio on nimittäin annettu ennen direktiiviä 92/50/ETY. Kyseisen direktiivin 2 artiklassa vahvistettu sääntö, jonka mukaan direktiiviä sovelletaan sekamuotoiseen sopimukseen, joka koskee sekä palvelujen suorituksia että tavaroiden toimituksia, jos palvelujen arvo on suurempi kuin tavaroiden arvo, ei ollut vielä tuolloin voimassa. Kyseessä oli tapaus, jossa Italian tasavalta oli yhdistänyt sopimuksia keinotekoisesti ja välttynyt kokonaan yhteisön oikeuden soveltamiselta sopimuskokonaisuuteen. Tällainen tilanne ei voisi nykyään enää toteutua, koska sopimus, joka ylittää 200 000 ecun kynnyksen, kuuluu väistämättä joko direktiivin 77/62/ETY tai direktiivin 92/50/ETY soveltamisalaan.

63. Käytettävissä olevien seikkojen perusteella ei vaikuta siltä, että pääasian kohteena olevassa sopimuksessa olisi yhdistetty keinotekoisesti ensisijaisia ja muita kuin ensisijaisia palveluja. Kuten vastaaja ja Itävallan hallitus ovat esittäneet vankoin perusteluin, kahden sopimuksen eli yhden itse kuljetusta koskevan ja toisen muuttoon liittyvää logistiikkaa koskevan sopimuksen

tekeminen olisi näet ollut nyt käsiteltävässä asiassa sekä teknisesti että taloudellisesti epäjohdonmukaista. Tästä olisi näet aiheutunut ylimääräisiä koordinointikustannuksia. Nyt käsiteltävän asian kohteena olevan sopimuskokonaisuuden johdonmukaisuuden arviointi kuuluu kuitenkin kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan.

64. Näin ollen ehdotan, että neljänteen kysymykseen vastattaisiin seuraavasti:

Silloin kun sopimuskokonaisuus muodostaa kiistattomasti yhden taloudellisen ja teknisen kokonaisuuden, hankintaviranomaisilla ei ole velvollisuutta jättää direktiivin 92/50/ETY 10 artiklaa soveltamatta tekemällä erilliset sopimukset toisaalta muista kuin ensisijaisista osapalveluista ja toisaalta ensisijaisista osapalveluista, joilla pyritään saman tavoitteen saavuttamiseen.

Kolmas kysymys

65. Bundesvergabeamt pyrkii kolmannella kysymyksellään selvittämään, mihin direktiivin liitteeseen ja CPC-viitenumeroon pääasian oikeudenkäynnin kohteena olevan sopimuksen muodostavat palvelut kuuluvat.

66. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Tögel antamassaan tuomiossa,[20] palvelut on luokiteltava direktiivin 92/50/ETY liitteisiin I A ja I B CPC-nimikkeistön perusteella.

67. Vaikka kunkin pääasian oikeudenkäynnin kohteena olevan palvelun yhteys CPC-viitenumeroon on tosiseikkoja koskeva kysymys, jonka arvioiminen kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan, katson, että yhteisöjen tuomioistuin kykenisi antamaan tässä yhteydessä tietoja, jotka voivat auttaa kansallista tuomioistuinta sen käyttäessä omaa toimivaltaansa.

68. Kiinnitän siis kansallisen tuomioistuimen huomiota tiettyihin CPC-viitenumeroihin.

69. Varastointi, joka kuuluu CPC-viitenumeron 74 "Liikenteeseen liittyvät ja sitä avustavat palvelut" alaluokkaan 742 "Varastointipalvelut", vastaa OeNB:n mukaan 23,91 prosenttia sopimuksen kokonaisarvosta. Nyt käsiteltävän asian kannalta sen alaluokka 74290 "Muut varastointipalvelut" vaikuttaa asianmukaiselta. CPC-viitenumero 74 on direktiivin 92/50/ETY liitteessä I B (pääluokka 20).

20 — Tuomion 35—37 kohta. Ks. myös julkisasiamies Fennellyn kyseisessä asiassa esittämän ratkaisuehdotuksen 32—35 kohta.

70. Lisäksi koordinointi ja logistiikka, joiden osuudeksi OeNB on arvioinut 32,13 prosenttia sopimuksen kokonaisarvosta, on todennäköisesti niin ikään luokiteltava CPC-viitenumeroon 74 ja tarkemmin sanoen alaluokkaan 74800 "Tavarakuljetusten meklauspalvelut", jota koskevien selitysten sanamuoto on seuraava:

"Tavarakuljetusten meklauspalvelut; Tavaroiden lähettäminen (lähinnä palvelut, joilla järjestetään niiden toimittaminen lähettäjän tai vastaanottajan lukuun); meri- ja lentoliikenteen meklauspalvelut ja tavaroiden niputtaminen ja purkaminen."

71. Alaluokka 74900 "Muut liikenteeseen liittyvät ja sitä avustavat palvelut" on mielestäni se, johon kuuluvat varsinaiset muuttopalvelut itse kuljetusta lukuun ottamatta, ja näiden arvoksi OeNB määrittää 5,55 prosenttia sopimuksen arvosta. Tähän alaluokkaan kuuluvat näet seuraavat palvelut:

"Tavaroiden välityspalvelut; Laskujen tarkastusta ja hintatietoja koskevat palvelut; Kuljetusasiakirjojen laatimispalvelut; Pakkaamis- ja purkamispalvelut; Tarkastus-, punnitus- ja näytteenottopalvelut; Tavaroiden vastaanotto- ja hyväksymispalvelut (mukaan lukien nouto ja toimitus paikan päällä)."

72. Komission mielestä tähän alaluokkaan olisi luettava peräti kaikki pääasian oikeudenkäynnin kohteena olevaa sopimukseen sisältyvät palvelut, koska ne muodostavat yhden tasalaatuisen suorituksen. Lopussa esitetty täsmennys "mukaan lukien nouto ja toimitus paikan päällä" merkitsee sen mielestä näet sitä, että alaluokkaan 74900 kuuluvat kaikki OeNB:n sopimuskumppaniltaan vaatimat palvelut.

73. En yhdy komission näkemykseen tältä osin. Mikäli CPC:n tulkintasäännöt luetaan tarkasti, "Muut liikenteeseen liittyvät ja sitä avustavat palvelut" eivät näet voi sisältää itse kuljetusta, jota ei voida jättää kokonaan huomiotta, vaikka se muodostaa vain hyvin pienen osan sopimuksesta. CPC:n tulkintasäännöissä korostetaan näet sitä, että luokittelu on määritettävä niiden käsitteiden mukaan, jotka kuvaavat luokkia otsikkojen sanamuodossa. Käsite "Maaliikenteen palvelut", joka on CPC-viitenumeron 71 otsikkona, ei voisi olla selvempi, joten ei ole epäilystäkään siitä, että nyt käsiteltävään asiaan liittyvän kaltaisia kuljetuspalveluja ei voida luokitella mihinkään muuhun viitenumeroon. Lisäksi, mikäli epäilyksiä kuitenkin olisi, on sovellettava sääntöä, jonka mukaan tarkemmin yksilöity pääluokka on asetettava

etusijalle soveltamisalaltaan yleisempään pääluokkaan nähden. Ei ole epäilystäkään siitä, että esimerkiksi alaluokka 71234 "Irtaimiston kuljetukset" vastaa tarkemmin varsinaisia kuljetuspalveluja kuin alaluokka 74900 "Muut liikenteeseen liittyvät ja sitä avustavat palvelut". Ilmaisulla "nouto ja toimitus paikan päällä", johon komission päätelmä perustuu, ainoastaan täsmennetään käsitettä "tavaroiden vastaanotto- ja hyväksymispalvelut". Siinä siis ainoastaan viitataan kahteen kuljetuksen toisiinsa nähden äärimmäiseen vaiheeseen eli rahdin ottamiseen ja sen luovuttamiseen perillä, jotka ovat varsinaisen kuljetuksen rajapisteet, ja kuljetus voidaan tilanteen mukaan suorittaa yhtä hyvin lentoteitse, meriteitse kuin maitsekin.

74. Tämän tulkinnan vahvistaa lisäksi oikeaksi selitys, joka koskee alaluokan 71234 viitenumeroa "Irtaimiston kuljetukset", joka kattaa maantiekuljetuspalvelut "matkan pituudesta riippumatta". Olipa kuljetusmatka lyhyt tai pitkä, kyseessä on siis aina kuljetuspalvelu, jolla on oma CPC-viitenumero, eikä sitä voida lukea "Liikenteeseen liittyviin ja sitä avustaviin palveluihin".

75. Maantiekuljetuspalvelut, jotka kuuluvat CPC-viitenumeroon 712, luokitellaan direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I A (pääluokka 2). Pääasian oikeudenkäynnin kohteena olevaa sopimusta täytettäessä suoritettavat kuljetuspalvelut voidaan sisällyttää alaluokkiin 71234 "Irtaimiston kuljetukset" ja 71239 "Muut tavarakuljetukset".

76. Kiinnitän kansallisen tuomioistuimen huomiota myös kahteen muuhun CPC-viitenumeroon, jotka eivät ole kaukana tietyistä ennakkoratkaisupyynnössä kuvatuista palveluista:

— CPC-viitenumero 8129 "Muut vakuutuspalvelut kuin henkivakuutukset"; sen alaluokat 81294 "Rahtivakuutuspalvelut", 81295 "Palo- ja omaisuusvahinkovakuutuspalvelut" ja 81299 "Muut vakuutuspalvelut" näyttävät soveltuvan tapaukseen. Vakuutuspalvelut kuuluvat direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I A (pääluokka 6);

— CPC-viitenumero 94, nimenomaan alaluokka 94020 "Jätehuoltopalvelut", joka sisältää muun muassa teollisuusjätteiden keruun, kuljetuksen ja hävittämisen. Myös tämä CPC-viitenumero kuuluu direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I A (pääluokka 16).

77. Olen sitä mieltä, että myös palvelun suorittajan henkilöstön palkat on sisällytettävä palveluihin, joihin ne liittyvät ja joista ne muodostavat erottamattoman osan. Olisi näet vaikeaa kuvitella, että esimerkiksi pakkaaminen ja pakkaajille mak-

settavat palkat erotettaisiin toisistaan ilman että kyseisen toiminnan sisältöä tehtäisiin tyhjäksi. Esimerkiksi pakkaajien palkat kuuluvat siten kuten itse pakkaaminenkin alaluokkaan 74900 "Muut liikenteeseen liittyvät ja sitä avustavat palvelut".

78. Vaikuttaa yleisesti arvioiden siltä, että palvelujen ylenmääräisellä erittelemisellä saatettaisiin ensinnäkin tehdä tyhjäksi tiettyjen palvelujen sisältö ja toisaalta se saattaisi johtaa liian monimutkaiseen ja konkreettista todellisuutta vastaamattomaan teoreettiseen kuvaukseen sopimuksesta.

79. Kolmanteen kysymykseen on siis mielestäni vastattava, että tietyt tosiseikastossa mainitut palvelut kuuluvat direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I A ja tietyt direktiivin liitteeseen I B. Kun otetaan huomioon näiden palvelujen jako, sellaisena kuin se on kuvattu ennakkoratkaisupyynnössä, vaikuttaa siltä, että CPC-viitenumeroon 74 "Liikenteeseen liittyvät ja sitä avustavat palvelut" kuuluvat palvelut muodostavat suurimman osan sopimuksen arvosta. Koska tämä viitenumero kuuluu direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I B (pääluokka 20), sopimuskokonaisuus on kyseisen direktiivin 10 artiklan mukaisesti ilmeisesti tehtävä kyseisen direktiivin 14 ja 16 artiklan mukaisesti, jollei kansallisen tuomioistuimen tehtäviksi kuuluvista arvioinneista muuta johdu.

Ratkaisuehdotus

80. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi Bundesvergabeamtin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Jotta voitaisiin määrittää säännökset, joita on sovellettava palveluhankintoja koskevaan sopimukseen, jolla on yksi tavoite mutta joka voidaan jakaa osapalveluihin, on selvitettävä, mihin julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY liitteeseen kukin osapalvelu

liittyy. Kyseisen direktiivin 10 artiklan perusteella sopimukset on tehtävä direktiivin III—VI osaston säännösten mukaisesti, jos liitteessä I A lueteltujen palvelujen arvo on suurempi kuin liitteessä I B lueteltujen palvelujen arvo. Vastaavasti silloin, jos liitteessä I B lueteltujen palvelujen arvo on suurempi kuin liitteessä I A lueteltujen palvelujen arvo, sopimukset on tehtävä pelkästään direktiivin 14 ja 16 artiklan säännösten mukaisesti.

2) Kun kyseessä ovat palvelut, jotka vastaavat eri CPC-viitenumeroita, on välttämätöntä erotella palvelut sopimuskokonaisuuteen sovellettavien säännösten määrittämiseksi, vaikka tämän jakamisen seurauksena direktiiviä 92/50/ETY sovellettaisiin ensisijaiseen palveluun vain rajoitetusti.

3) Tietyt tosiseikastossa mainitut palvelut kuuluvat direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I A ja tietyt direktiivin liitteeseen I B. Kun otetaan huomioon näiden palvelujen jako, sellaisena kuin se on kuvattu ennakkoratkaisupyynnössä, vaikuttaa siltä, että CPC-viitenumeroon 74 "Liikenteeseen liittyvät ja sitä avustavat palvelut" kuuluvat palvelut muodostavat suurimman osan sopimuksen arvosta. Koska tämä viitenumero kuuluu direktiivin 92/50/ETY liitteeseen I B (pääluokka 20), sopimuskokonaisuus on kyseisen direktiivin 10 artiklan mukaisesti ilmeisesti tehtävä kyseisen direktiivin 14 ja 16 artiklan mukaisesti, jollei kansallisen tuomioistuimen tehtäviksi kuuluvista arvioinneista muuta johdu.

4) Silloin kun sopimuskokonaisuus muodostaa kiistattomasti yhden taloudellisen ja teknisen kokonaisuuden, hankintaviranomaisilla ei ole velvollisuutta jättää direktiivin 92/50/ETY 10 artiklaa soveltamatta tekemällä erilliset sopimukset toisaalta muista kuin ensisijaisista osapalveluista ja toisaalta ensisijaisista osapalveluista, joilla pyritään saman tavoitteen saavuttamiseen.